

Додаток 2

“Уживаймо нормативні форми”

Ненормативні – нормативні

А

- автозаправочна станція – автозаправна станція
- автопогрузчик – автотранспортувач
- адміністративне вжиття – адміністративне вжиття
- адреса вітальна – адрес вітальний (письмове привітання)
- адрес на конверті – адреса на конверті (місце проживання)

Б

- багаточисельний – численний
- бастувати – страйкувати
- без надобності – без потреби
- безпрецедентний – безпрецедентний
- без спроби – не спробувавши
- битком набитий – щільно наповнений, переповнений, напханий
- бігло ознайомитися – побіжно ознайомитися
- бігло читати – швидко читати
- біжучий рік – поточний рік
- біжучий рядок – рухомий рядок
- білет – квиток (але: екзаменаційний білет, лотерейний білет)
- більша половина – більша частина; більше ніж (від, як, за), половина (-и, -а, -у)
- більше того – навіть більше, понад те
- більш чим достатньо – задосить, занадто
- благоустроєний – упорядкований, упоряджений
- блінчик – млинець
- блюдечко – тарілочка
- блюдо (перше, друге блюдо) – перша, друга страва (але: блюдо – велика тарілка, таріль; принести на блюді (на тарелі))

- бодрий – бадьорий
- бойкий – жвавий, меткий, моторний, спритний
- болільщик – уболівальник
- брюки – штани
- бувший – колишній
- бувший у користуванні – уживаний
- бути в готовності – бути напоготові
- бути на виду – бути на видноті

В

- в більшості випадків – здебільшого
- введення закона – впровадження (запровадження) закону
- ввести в план – запланувати
- ввести в склад – ввести до складу
- ввиду цього – через це
- в дальнішому – надалі
- в дійсності – насправді
- в двадцяти кілометрах – за двадцять кілометрів
- в двох словах – двома словами
- в деякій мірі – деякою мірою, певною мірою
- в доповнення – як додаток, на додаток
- ведучий спеціаліст – провідний спеціаліст
- великий об'єм роботи – великий обсяг роботи
- Вена – Відень
- венгурський – угорський
- Венгрія – Угорщина
- вчором – ввечері, увечері
- взамін – замість
- в зжаті строки – у стислий термін
- в значній мірі – значною мірою
- взяточник – хабарник
- вибачаюсь, пробачаюсь – вибачте, пробачте, даруйте; перепрошую
- вибувати із строю (про механізм) – вибувати з ладу
- виводи – висновки

- видалити пляму – вивести пляму
- видалити зуб – вирвати зуб
- видалити файл – знищити файл
- видалити гравця з поля – вилучити, усунути гравця з поля
- видержка – витримка
- визвав негативну реакцію – викликав (спричинив) негативну реакцію
- виключатель – вимикач
- виключати світло – вимикати світло
- виконувати свій долг – виконувати свій обов'язок
- виключення із правил – виняток із правил
- винести благодарність – оголосити подяку
- виникло протиріччя – виникла суперечність
- винуватий – винний
- виписка з наказу (з протоколу) – витяг із наказу (із протоколу)
- вирішили вірно – вирішили правильно
- віддихнути – відпочити
- віддихуватися від хвилювання – відсапуватися від хвилювання
- відзив – відгук
- відігравати значення – відігравати роль, мати значення
- відкритка – листівка, поштівка, поштова картка
- відкрити очі – розплющити очі
- відкрити форточку – відчинити квартиру
- відкрити двері – відчинити двері (клямкою), відімкнути двері (ключем)
- відкрити рот – роззявити рот
- від несподіванки – із несподіванки
- відновити в должності – поновити на посаді
- відноситися до обов'язків – ставитися до обов'язків
- відносяться з розумінням – ставляться з розумінням
- відпуск – відпустка
- від радості – із радості
- відстрочка – відтермінування
- відток – вплив
- відчислення – відрахування
- відчитатися – прозвітувати
- вільна вакансія – вакансія

- він кращий всіх – він кращий за всіх, від усіх, ніж усі
- вінтовка – гвинтівка
- вішалка – вішак
- в його честь – на його честь
- в кінцевому підсумку – після всього, підсумовуючи
- в кінці кінців – зрештою, врешті-решт, кінець кінцем
- вмішуватися у справи – втручатися у справи
- внештатний – позаштатний
- вносити на розгляд – подавати на розгляд
- вогнеопасний – вогнебезпечний, займистий
- вогнетушитель – вогнегасник
- возлагати надії – покладати надії
- воїнська повинність – військова повинність
- волокита – тяганина
- в певній мірі – певною мірою
- в повній мірі – повною мірою
- в поті лица – у поті чола
- вредна звичка – шкідлива звичка
- в рівній степені – однаковою мірою
- все рівно – все одно, однаково, байдуже
- всі без виключення – усі без винятку
- втрачати якість – знижувати якість
- в указаний час – у зазначений час
- вчити мові – навчати мови
- вчитися мові – вчити мову

Г

- гладити білизну – прасувати білизну
- глиба – брила
- говорити (писати) на українській мові – говорити (писати) українською мовою / по-українському, по-українськи
- говядина – яловичина
- головна біль – головний біль
- головокружіння – запаморочення
- гололід – ожеледиця, ожеледь

- горніст – сурмач
- горсть – жменя, пригоршня
- господарські розходи – господарські видатки
- гостра необхідність – гостра (крайня) потреба
- готувати – готувати
- гречневий – гречаний
- грошовий перевод – грошовий переказ
- гусиний – гусячий

Д

- давати добро – схвалювати, підтримувати
- давати показання – свідчити
- даром – даремно, марно; безкоштовно
- два роки назад – два роки тому
- дверка (автомашини) – дверцята, дверці
- двохстороння угода – двостороння угода
- диву даєшся – не надивуєшся
- дія центробіжної сили – дія відцентрової сили
- для видимості – для годиться, про людське око
- додати – додати
- довіреність – доручення
- дозвольте представитися – дозвольте відрекомендуватися
- доказувати теорему – доводити теорему
- доклад – доповідь
- докладувати про когось (про щось) – доповідати про когось (про щось)
- должносні повноваження – посадові повноваження
- дома – удома, вдома
- допустимі втрати – припустимі втрати
- допустимо, що... – припустімо, що... (припустимо, що...)
- достоїнства проєкту – вартості (переваги) проєкту
- другим разом – іншим разом
- другими словами – інакше кажучи
- дубльонка – шкірянка, дублянка, кожушок
- дякувати вчителя – дякувати вчителю

Е

- енергозбереження – енергоощадність
- енергозберігаючий – енергоощадний

Є

- єдинодушно – одностайно

Ж

- жалоба – скарга
- жарке – печеня
- жати на кнопку – тиснути на кнопку
- желудок – шлунок
- жесьть – бляха
- жемчуг – перли
- жила площа – житлова площа
- жулік – шахрай

З

- забастовка – страйк
- за браком часу – через брак (через нестачу) часу
- завернути в бумагу – загорнути у папір
- за виключенням одного – за винятком одного
- завідуючий – завідувач
- завітний – заповітний
- загорілий – засмаглий
- загрузка – завантаження
- задача заключається в... – завдання полягає у...
- задіяти – залучити
- займатися в університеті (інституті) – навчатися в університеті (інституті)
- заказ – замовлення
- заказати – замовити
- заказний лист – рекомендований лист

- заключення комісії – висновок комісії
- заключити договір – підписати (укласти) договір
- заключити угоду – укласти угоду
- замісник начальника по виховній роботі – заступник начальника з виховної роботи
- за недостатком – через брак
- залишити під питанням – залишити нерозв’язаним
- заложити – закласти
- за минулий тиждень – за минулий тиждень
- за останній час – останнім часом
- заповнювати пробіли – заповнювати прогалини
- заслуговувати уваги – заслуговувати на увагу, бути вартим уваги
- заставляти – примушувати
- збільшувати рівень – підвищувати рівень
- зварочний апарат – зварювальний апарат
- звернутися за допомогою – звернутися по допомогу
- звідси витікає висновок – звідси випливає висновок
- згідно закону, правил, статуту – згідно із законом, з правилами, зі статутом
- здати дежурство – здати чергування
- здавати залік, іспит – складати залік, іспит
- здача з суми – решта
- здержати слово – додержати (дотримати) слова
- з достоїнством – з гідністю, гідно
- з закритими очима – із заплющеними очима, заплющивши очі
- знати толк – розумітися
- знімати квартиру – винаймати квартиру
- знущатися над дітьми – знущатися з дітей
- зраджувати жінці (не зраджувати жінці) – зраджувати жінку (не зраджувати жінки)
- зробити вірний висновок – зробити правильний висновок
- зробити невірний крок – зробити неправильний (хибний) крок
- з усією рішимістю – з усією рішучістю, рішуче
- з усіх ніг – щодуху

I

- інцидент – інцидент
- ітак – отже
- іти за водою – іти по воду
- іти за лікарем – іти по лікаря

К

- капля – крапля
- капризний – вередливий
- качеля – гойдалка
- кидатися в очі – впадати у вічі (в око)
- кислород – кисень
- клубніка – полуниця
- ключове завдання – головне, важливе завдання
- командировка – відрядження
- командуючий – командувач
- компроментувати – компрометувати
- комп'ютерщик – комп'ютерник
- конкурентноспособний – конкурентоспроможний
- коньки – ковзани
- копірка – калька
- корзина – кошик
- кошелек – гаманець
- красугольний камінь – наріжний камінь
- крайне необхідно – вкрай (конче) необхідно
- кращий студент у групі – найкращий студент у групі
- криса – шур, пацюк
- криша – дах, покрівля
- криша рухнула – дах обвалився
- круглодобово – цілодобово
- кружевний – мереживний
- кружка – горнятко, кухлик
- крупне підприємство – велике підприємство
- купляти – купувати

Л

- ладоня – долоня
- лакомство – ласощі
- ландиш – конвалія
- лента – стрічка
- лишати слова – позбавляти слова
- лишній – зайвий
- лікарство – ліки
- лінтяй – ледар
- лісополоса – лісосмуга
- любий – будь-який
- любий член сім'ї – будь-який (усякий, кожний) член сім'ї
- любимець – улюбленець
- льготи – пільги

М

- масляна фарба – олійна фарба
- мебель – меблі
- мешкати по вулиці – мешкати на вулиці
- міроприємства по – заходи щодо
- мова йдеться про... – йдеться про..., мова про...
- між тим – тим часом
- міри перестороги – запобіжні заходи
- міроприємство – захід
- мотострілковий – мотострілецький
- моя автобіографія – автобіографія, моя біографія
- моя власна думка – власна думка *або* моя думка
- музикальна школа – музична школа
- мутна вода – каламутна вода
- мусор – сміття

Н

- спостерігати – спостерігати
- навик, навички – навичка, навички

- навчатись математиці (мові) – навчатись математики (мови)
- нагліти – нахабніти
- нагрузка – навантаження
- надати перевагу – віддати перевагу
- на днях – цими днями
- надоїдати – набридати
- на закінчення – на закінчення, наприкінці, підсумовуючи
- називати по імені – називати на ім'я
- наказати – покарати
- накінець-то – нарешті, врешті-решт
- на лице (10 чоловік) – у наявності є (10 осіб)
- налог – податок
- нанести шкоди – завдати шкоди
- напасти на слід – натрапити на слід
- направляти – скеровувати
- на протязі дня – протягом (упродовж) дня
- порушити договір – порушити договір
- порушити присягу – зламати присягу
- на слідуючий день – наступного дня
- наслоєння – нашарування
- насморк – нежить
- находити – знаходити
- неблагоприятна обстановка – несприятливі обставини
- не варто затруднятись – не варто клопотатись
- негодування – обурення
- не дивлячись на – незважаючи на
- недоторканий запас – непорушний, недоторканий запас
- не зовсім вірно – не зовсім правильно
- не опозорити – не зганьбити, не осоромити
- не по собі – ніяково, незручно
- непригодний – непридатний
- не пройде даром – не минеться так
- несовмістимі дії – несумісні дії
- нести покавання – відбувати покавання

- нехватка – нестача, брак (чогось)
- не хотять – не хочуть
- ножниці – ножиці
- ноль – нуль
- носки – шкарпетки
- нуждатися – потребувати

О

- обезвредити противника – знешкодити супротивника
- обід з трьох блюд – обід із трьох страв
- область виробництва – галузь виробництва
- область примінення – сфера застосування
- облегшити завдання – полегшити завдання
- обнагліти – знахабніти
- обнищання – зубожіння
- обої – шпалери
- об'ява – оголошення
- об'явити – оголосити
- одинаково – однаково
- одобрити – схвалити
- оженитися, одружитися на комусь – оженитися, одружитися з кимось
- озадачити – поставити завдання (озавданити)
- опровергнення – спростування
- осадки – опади
- осадок – осад
- освоїтися – призвичаїтися, звикнути до
- осторожність – обережність
- осторонь життя – осторонь від життя
- от і получається – от і виходить
- охранный – охоронна зона (зона вартування)
- оціночний – оцінний

П

- падати в обморок – непритомніти (втрачати притомність)
- палочки – палички
- пам'ятник Шевченка – пам'ятник Шевченкові
- пам'ятник Франка – пам'ятник Франкові
- папугай – папуга
- папугайчик – папужка
- пасти смертю хоробрих – полягти (загинути) смертю хоробрих, полягти як герой
- перевод по службі – переміщення по службі
- перевод (поштовий, грошовий) – переказ (поштовий, грошовий)
- перекись водорода – перекис водню
- перекличка – переклик
- переписка – листування
- переписуватися – листуватися
- перерив – перерва
- перерозхід топлива – перевитрата пального
- пересікати дорогу – перетинати дорогу
- пересічна плоскість – пересічена площина
- перехресток – перехрестя, роздоріжжя
- перечислити – перелічити
- першим ділом – насамперед, передусім, щонайперше
- перчатки – рукавички
- підвергатись небезпеці – наражатися на небезпеку
- підвести підсумки – підбити підсумки
- підвищувати кількість – збільшувати кількість
- підготувати – підготувати
- піддавати ходу – прискорювати, пришвидшувати хід
- піднімати питання – порушувати питання
- піднос – таця
- підняти шум – зчинити (здійняти) шум (галас)
- підписатися на газету – передплатити газету
- під стать – до пари
- підчинятися – підкорятися, коритися, підпорядковуватися

- пішком – пішки
- плащ-палатка – плащ-намет
- плодотворний – плідний
- плотник – тесляр
- повальний – суцільний, поголовний
- повар – кухар
- повезло – пощастило
- по вині – з вини
- повідомляти редакції (нам) – повідомляти редакцію (нас)
- повістка денна – порядок денний
- по вказівці – за вказівкою
- по власному бажанню – за власним бажанням
- повод – привід
- по всякому поводу – з усякого приводу
- по даним спостереження – за даними спостереження
- по ділам служби – у справах служби
- подходящий податок – податок з прибутку, прибутковий податок
- по-другому – по-іншому, інакше
- пожилий – старшого (поважного) віку, в літах, літній (чоловік)
- по закону – згідно з законом, відповідно до закону, за законом
- по замовленню – на замовлення
- по згоді сторін – за згодою сторін
- по ініціативі – з ініціативи
- по крайній мірі – принаймні, щонайменше, у всякому разі
- полка – полиця
- положить зброю – покласти зброю
- полоска – смужка
- Польша – Польща
- по непорозумінню – через непорозуміння
- попадати в ціль – потрапляти в ціль
- попереджувати банкрутство – запобігати банкрутству
- попередити хворобу – запобігти хворобі
- по поверненню – після повернення
- по понеділках – щопонеділка
- по поважних причинах – з поважних причин, через поважні причини

- поправити положення – виправити становище
- по проханню – на прохання
- по професії – за професією
- по справі – у справі
- послати по пошті – надіслати поштою
- посне масло – олія
- послужило поводом – спричинило
- поставити в приклад – поставити за приклад
- поставщик – постачальник
- посторонній – сторонній
- поступати до (навчального закладу) – вступати до (навчального закладу)
- поступати відповідно обставинам – чинити (діяти) відповідно до обставин
- поступок – вчинок
- поставити на вид – зауважити
- поступили в продаж – надійшли в продаж
- поступила пропозиція – надійшла пропозиція
- посуда – посуд
- потерпіти невдачу – зазнати невдачі
- по формі – за формою
- по хворобі – через хворобу, у зв'язку з хворобою
- по цьому поводу – з цього приводу
- почка – нирка
- почтальйон – листоноша, поштар
- по якому питанню – у якій справі
- поясниця – попереk, крижі
- пояснююча записка – пояснювальна записка
- правка – виправлення
- працюючі в колективі – працівники колективу; ті, що працюють у колективі
- представити документи – подати документи
- пред'явити – подати, показати
- прибори – прилади
- привести (приводити) факти, дані – навести (наводити) факти, дані
- привести в негодність – зіпсувати

- прививати – прищеплювати
- прививка – щеплення
- привичка – звичка
- придержуватися дистанції – дотримуватися дистанції
- при допомозі – за допомогою
- прижки – стрибки
- при закритих дверях – за зачиненими дверима
- признавати – визнавати
- признати свою винність – визнати свою провину
- признак – ознака
- призначення на должность – призначення на посаду
- призупинити дію закону – припинити (зупинити) дію (чинність) закону
- приймати участь – брати участь
- прийняти участь – взяти участь
- прийомний – приймальний
- приймати до відома – брати до відома
- прийняти до уваги – взяти до уваги
- прийняти міри – вжити заходів
- прийнято було – заведено було
- прийти нехоті – прийти невчасно
- прийшла удача – пощастило, поталанило
- прийшлося – довелося
- прикласти зусилля – докласти зусиль
- приміняти зброю – застосовувати зброю
- приносити вибачення – просити вибачити, перепрошувати
- приносити шкоду – завдавати шкоди
- приступати (до чого) – розпочинати (що)
- приступити до роботи – розпочати роботу
- при таких обставинах – за таких обставин, у таких обставинах
- приходить на думку – спадає на думку
- приходиться працювати – доводиться працювати
- прихожа – передпокій
- прицеп – причіп
- приют – притулок
- пробіли – прогалини

- пробка (до пляшки) – корок
- провести міроприємства – провести заходи
- провода – дроти
- продаж товарів – продаж товарів
- проливати світло на проблему – висвітлювати проблему
- пропавший безвісті – зниклий безвісті
- пропуск – перепустка
- прораб – виконроб
- прослойка – прошарок
- просрочити – протермінувати, прострочити
- противогаз – протигаз
- протирічити – суперечити
- профсоюз – профспілка
- прошлий – минулий
- путьовий лист – супровідний лист

Р

- радувати око – тішити око
- ранкова перекличка – ранковий переклик
- рахувати, що... – вважати, що...
- реєстрація – реєстрація
- резина – гума
- ржаний – житній
- рижий – рудий
- ричаг – важіль
- рідко траплятися – зрідка траплятися
- рішити задачу – розв'язати задачу; вирішити завдання
- робити виводи – робити висновки
- родильний будинок – пологовий будинок
- розвал – розпад
- роздається голос – розлягається, лунає голос
- роздягалка – роздягальня
- розжати – розтиснути, розтулити
- розмовляти на українській мові – розмовляти українською мовою (по-українськи, по-українському)

- розповсюджена думка – поширена думка
- розположення – розміщення, розташування
- розподілення обов'язків – розподіл обов'язків
- роковий випадок – фатальний випадок
- руль – кермо
- Руминія – Румунія
- ряд питань – низка питань
- рядом – поряд, поруч

С

- саме важливе – найважливіше
- саме головне – найголовніше
- серйозне відношення до землі – дбайливе ставлення до землі
- сімейне положення – сімейний стан
- сітка підприємств – мережа підприємств
- скривати недоліки – приховувати недоліки (вади, хиби)
- скріпити підписом – ствердити підписом
- скрутне положення – скрутне становище
- слідуєчий – наступний; такий
- слідуєчий рік – наступний рік
- слідуєчий розпорядок – такий розпорядок
- Словакія – Словаччина
- снабжати – постачати
- соблюдати порядок – дотримуватися порядку
- состояти в должности – перебувати на посаді
- сочний – соковитий
- співпадати – збігатися
- співпадіння обставин, фактів – збіг обставин, фактів
- співробітництво – співпраця
- співставляти – порівнювати, зіставляти
- співшукач – пошукувач, здобувач
- спотіти – спітніти, зіпріти
- справа в тому – річ у тому (у тім)

- справка – довідка
- срок – строк, термін
- стакан – склянка
- стидно – соромно
- столова – їдальня
- строїтися – шикуватися
- стройний – стрункий
- суєвірний – марновірний, забобонний
- суматоха – метушня, гармидер
- суровий – суворий
- суглави – суглоби
- сутки – доба

Т

- тайно – таємно
- таким чином – отже
- тактичне розположення – тактичне розміщення (розташування)
- творчий підйом – творче піднесення
- тезис – теза
- течучі справи – поточні справи
- течучість кадрів – плинність кадрів
- терпіти збитки – зазнавати збитків
- технічне оборуудування – технічне устаткування
- товщиною – завтовшки
- ток – струм
- тормоз – гальмо
- тормозити – гальмувати
- топливо – паливо
- торкатись (когось, якоїсь справи) – стосуватись (когось, якоїсь справи)
- тряпка – ганчірка, шматка
- Турція – Туреччина
- тушити м'ясо – тушкувати м'ясо

У

- у випадку вашої згоди – у разі вашої згоди
- у випадку необхідності – у разі необхідності (потреби)
- у всякому випадку – у всякому разі
- угощати – пригощати, частувати
- удача – успіх
- ужесточити вимоги – посилити вимоги
- украсити – прикрасити
- у найближчий час – найближчим часом
- у найближчі дні – найближчими днями
- у різних областях науки – у різних галузях науки
- у розстрочку – на виплат, з розтермінуванням
- устав – статут
- устарівший – застарілий
- утюг – праска
- участок – ділянка, ділянка, відділок
- учбова група – навчальна група
- уют – затишок

Ф

- фамілія – прізвище (але: фамілія – родина: *велика фамілія*)
- факт на лице – незаперечний факт
- форточка – кватирка

Х

- халатне ставлення – недбале ставлення
- хватить – вистачить, годі, досить
- хворіти грипом – хворіти на грип
- хлопнути дверима – грюкнути, гримнути дверима
- хлопоти – турботи
- хранилище – сховище
- хрусталь – кришталь

Ц

- цепочка – ланцюжок
- цікаве міроприємство – цікавий захід

Ч

- частний – приватний
- чердак – горище
- четверть – чверть
- чистої води обман – чистісінька брехня (неправда)
- чолка – чубчик, гривка
- чорновик – чернетка
- чугун – чавун
- чудак – дивак
- чудний – дивакуватий
- чуть не – мало не
- чуть-чуть – ледь-ледь

Ш

- шарикова ручка – кулькова ручка
- шаром покоти – порожнісінько
- шахмати – шахи
- шляпа – капелюх
- шуткувати – жартувати
- щиколотка – кісточка

Я

- яблочний – яблучний
- явка обов'язкова – присутність обов'язкова
- я рахую, що... – я вважаю, що...; я гадаю, що...
- ярмарка – ярмарок
- ящик письмового стола – шухляда письмового стола
- ящик (поштовий) – скринька (поштова)